

**Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og
Den norske delegasjon til Nordisk Råds 17. sesjon
Møte tirsdag den 28. januar 1969 kl. 9.00.**

Møtet ble ledet av formannen, R ø i s e l a n d .

Til stede var: Trygve Bratteli, Alfred Henningsen, Jakob Aano (for Korvald), Aase Lionæs (for Lange), Lars Leiro, Otto Lyng, Bent Røiseland, Rakel Seweriin, Svenn Stray, Andreas Wormdahl, Bernt Ingvaldsen, Magnus Andersen, Einar Hovdhaugen (for Borgen), Karl J. Brommeland, Ragnar Christiansen, Gunnar Garbo, Einar Gerhardsen, Thorstein Treholt, Johan Møller Warmedal, Reidar Bruu, Halvor Bjellaanes, Harald Løbak, Salve Salvesen, Martha Johannessen og Harald Samuelsen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Borten, utenriksminister Lyng og handelsministeren, statsråd Willoch.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Vindsetmo fra Statsministerens kontor, ekspedisjonssjef Skarstein og byråsjef Holland fra Utenriksdepartementet og byråsjef Saxrud fra Handelsdepartementet.

Formannen: Eg gjer merksam på at etter reglementet skal også eventuelle fellesmøte mellom medlemmer av den utvida utanrikskomiteen og andre komitear vere hemmelege.

Møtet er som ein vil vite, kalla saman for at statsministeren og statsrådene kan gje orientering om nordisk økonomisk samarbeid.

Eg gjev ordet til statsministeren.

Statsminister Borten: Avholdelsen av dette møte ble bestemt i et orienteringsmøte vi hadde med delegasjonen til Nordisk Råd. Nå har tilfældighetene villet at den eneste som har førstehånds kjennskap til det som har skjedd etter møtet med delegasjonen til Nordisk Råd – jeg sikter til at jeg av sykdomsgrunner ikke var med på konferansen i Stockholm og at den som møtte i statsministerens sted, ikke har kunnet være til stede her i dag – er statssekretær Vindsetmo. Jeg vil derfor tillate meg å be om at statssekretær Vindsetmo får redegjøre for det som siden er skjedd, og utenriksministeren, handelsministeren og jeg får ellers supplere ham så godt vi kan.

Statssekretær Vindsetmo: Møtet ble holdt like etter at rapporten var offentliggjort, men det var helt klart at man på dette møte ikke skulle treffe noen vedtak. Man skulle drøfte situasjonen på grunnlag av det utredningsarbeid som var utført, og kanskje ikke minst på bakgrunn av den danske særuttalelse som forelå, og som ingen riktig visste hensikten med.

Det fremkom heller ikke på møtet forslag til konkrete løsninger på områder hvor man ikke var blitt enig, og heller ikke forslag til en samlet kompromissløsning.

Man drøftet hvilke spørsmål man fortsatt bør søke utredet på embetsmannsplanet før statsministrene på nytt kommer sammen i Helsingfors – eventuelt etter Nordisk Råds møte i Stockholm i første halvdel av mars – for å gi embetsmennene endelige direktiver.

Den svenske statsminister ledet drøftelsene, og på de forskjellige områder som var oppe til debatt, prøvde han seg fram, om det skulle være muligheter for å komme videre – først og fremst på jordbruksområdet.

Først tok man opp den danske særuttalelsen. Den svenske statsminister sa at han gikk ut fra at den var å betrakte som en oppsummering av standpunkter tatt under utredningsarbeidet, og i og for seg var overflødig, og at man derfor mer eller mindre kunne legge den til side. Det ble ikke gjort innsigelser mot dette fra dansk side – heller tvert om – og man må derfor kunne gå ut fra at den danske særuttalelse er kommet temmelig i bakgrunnen for de videre drøftelser.

Man kan kanskje si at av nytt som kom inn i drøftelsene, var at fra svensk side ble det lagt vekt på at det nordiske samarbeid ikke måtte føre til vanskeligheter for deres egen østhandel – og også Finlands. De var ikke bare interessert i å opprettholde denne handel, men også i å øke den. Dette har bl.a. betydning for jordbruksproblemene. Sverige importerer ikke så lite jordbruksprodukter fra de østlige land for å kunne eksportere egne varer dit.

Erlander reiste så et annet spørsmål som det ikke er så godt å si om det kan ligge noe i eller ikke – man sitter jo og tenker høyt og skal prøve å finne utveier – nemlig om det, siden Danmark for å kunne godta en tollunion må oppnå så og så meget for sitt jordbruk, vil bli lettere om man gjør tollunionen mindre omfattende og fullstendig enn det hittil har vært tale om. Dette kom det i grunnen ingen reaksjon på, og det må vel være helt klart at man også etter Haga-møtet vil forhandle videre med tanke på å komme fram til en pakkelsøsning som inneholder en tollunion som går så pass vidt som mulig.

Når det gjaldt jordbruksproblemene, som jo stod i sentrum, sa Erlander at det var kommet ganske kraftige protester fra svensk jordbrukshold mot at man skulle begrense produksjonen og redusere selvforsyningsgraden for å imøtekomme Danmark. Han sa at det ikke ville være mulig å gjennomføre en slik tilpassing uten at det skjedde noe lignende i de øvrige land. Han ville derfor ha en analyse av strukturutviklingen i alle de nordiske land og også av tendensene, perspektivene fremover når det gjelder utviklingen i jordbruket. Det ville gjøre det lettere å presentere en løsning som ville få betydning for den svenske jordbruksproduksjon.

Erlander reiste også spørsmålet om man kunne bli enig om en ordning hvor man faktisk bygde ned jordbruksproduksjonen innenfor et avtalesystem. Statsminister Baunsgaard reiste med en gang kraftige protester mot dette, og sa at det ikke var mulig å komme hjem til Danmark og si at man hadde gått med på avtaler som ville begrense produksjonen. Det samme ble sagt fra finsk side, selv om man der er klar over at man må prøve å begrense jordbruksproduksjonen og i så henseende kanskje har de vanskeligste spørsmål foran seg.

Til dette sa vi at vi selvfølgelig ville være med på en analyse av utviklingen og utviklingstendensene, men at forholdet her i landet – som i de øvrige land – var at selv om det legges ned mange bruk pr. år, betyr ikke det at produksjonen går ned.

Erlander gav også beskjed om at det ikke ville være mulig å begrense den svenske selvforsyningsproduksjon i den grad at det ville bety noen vesentlig økning i den danske eksport til Sverige. Selv om Sverige hadde som målsetting å komme ned i 80 pst. som selvforsyningsgrad, hadde man ikke kommet særlig langt med å virkeliggjøre denne politikk, og med de gode år man nå hadde hatt, var den svenske selvforsyningsgrad oppe i over 100 pst. Erlander sa at det likevel kunne være mulig å øke den svenske suppleringsimport fra Danmark, men da etter systemet i Kungälv-avtalen – dvs. med tilbakebetaling av avgifter. Han reiste også spørsmålet om man ikke kunne endre forutsetningene slik at disse overføringsbeløpene ikke bare kom til fellesformål for dansk jordbruk, men også de enkelte enheter til gode.

Man kan ikke si at det kom noen bevegelse i spørsmålet om jordbruksordningen på dette møte. Man ble først og fremst enig om å foreta en strukturanalyse, som jeg alt har nevnt, og ellers undersøke en del spørsmål til på embetsmannsplanet før statsministrene drøfter disse spørsmål videre. Men det var nokså tydelig at danskene – i og med at de har gått fra sin særuttalelse – er mer innstilt på å være med på et kompromiss også for jordbruket. Den danske statsminister sa at hvis man i prinsippet kunne tenke seg å godta de danske forslag, var de innstilt på å drøfte forslag til beløpsrammer som måtte komme fra de andre land – uten at han ga noen større åpning der. Til det ble det svart at det ikke bare var til beløpene, men også til prinsippene man hadde reservasjoner i de andre land, bl.a. fordi prinsippene gikk ut på at man skal støtte dansk jordbrukseksport til tredje land med betydelige beløp, i all fall i en overgangstid. Det som kan ligge i luften, men som det ikke er fremmet konkret forslag om, er en avtale som innebærer en viss eksportstøtte til Danmark, men begrenset i tid og med bestemmelser om nedbygging etter hvert, eventuelt kvotebegrenset og i forbindelse med avtaler om produksjonsvekst og -utvikling o.l.

Når det gjaldt de andre spørsmål som ble drøftet – som tollunion, kapital samarbeid og fiskeripolitikk – kom det ikke fram noe nytt. Vi reiste fiskerispørsmålet, som vi hele tiden har sagt det er viktig for oss å få en løsning på. Men heller ikke der kom man altså fram til antydninger om løsninger utover dem som finnes i rapporten. Men også der var det tale om å foreta visse supplerende undersøkelser på embetsmannsplanet før statsministrene gir endelige direktiver. Det samme gjelder stort sett tollunionen. Der gjelder det å finne visse prinsipper for hvordan man skal løse de gjenstående tollproblemer.

Atomspørsmålet ble tatt opp fra norsk side. Med hensyn til det rent forskningsmessige samarbeid, er det stort sett enighet. Uenigheten gjelder spørsmålet om prinsippene for etablering av et atomselskap, et atomkonsortium – det som populært er kalt «Atom-SAS». Her sa Erlander at det nok var stemning for det innen svensk industri – i all fall var Wallenberg, sa han, interessert i et slikt selskap, bl.a. fordi det ville gi det privat/statlige ASEA-ATOM et industrielt monopol i Norden, men det fantes andre svenske industriinteresser som ville bli

berørt. Fra finsk side ble det redegjort for de vanskeligheter de har med sine atomplaner og reisning av atomverk. Vi kan ikke si at man kom noe videre her, bortsett fra at man også her skal foreta visse undersøkelser, i all fall på svensk side, før statsministrene neste gang kommer tilbake til spørsmålet.

Jeg må kanskje innskytte, siden det på dette punkt ikke foreligger noen norsk særuttalelse i rapporten, at den enighet som er oppnådd, beror på at vi istedenfor å presse denne saken, som vi hadde lyst til, valgte å få sagt det som nå står der med tilslutning fra alle – det vil si at man holder saken åpen slik at statsministrene kan komme tilbake til den. Vårt argument har vært at vi selvfølgelig er klar over at man ikke kan løse spørsmålet om etablering av et slikt atomkonsortium i dag, da det er mange og kompliserte tekniske og kommersielle spørsmål som reiser seg i den forbindelse, men at man burde kunne avklare hovedprinsippene for etablering av et slikt selskap – først og fremst når det gjelder eierinteresser, kompensasjon for svensk knowhow osv. – I og med at man ellers går inn i en avtale som dekker så mange og viktige felter av næringsliv og økonomi i landene, og dette gjelder en stor og perspektivrik sak som kan danne et visst mønster for samarbeid ellers, hører den med i sammenhengen.

Det ble da på møtet, som allerede nevnt, drøftet hvilke spørsmål man skal prøve å få belyst innenfor de tre viktigste områdene: jordbruk, toll og fiskeri, i tiden fremover. Videre ble det reist spørsmål om tidsfristen for det nye utredningsarbeid etter de direktiver statsministrene måtte gi. Det ble satt opp et svensk papir med forslag som alle fikk med seg da de reiste, og som først skal drøftes i embetsmannsutvalget og så av statsministrene når de møtes, nemlig et «Meddelande til Nordiska Rådets Presidium» som det er forutsetningen at Rådets presidium skal få når det møtes med statsministrene og regjeringsmedlemmene 1. og 2. februar. Det som der kan ha en viss interesse, er at det antydes en frist til 1. juli. Da skal altså de nye embetsmannsutredninger ligge ferdig og konkrete forslag foreligge på de områder hvor man i første omgang ikke kom til enighet.

Det antydes videre at de forslag som da legges fram, så langt det er mulig bør ha karakter av traktatutkast. Innen det norske embetsmannsutvalg er man av det syn at vi må prioritere arbeidet med selve løsningen av problemene i all fall i den første tiden, og ikke bruke for meget av vår arbeidskraft på traktatbestemmelser, noe som for det første er et spesialarbeid og for det annet ganske tidkrevende. Har man først en rapport som inneholder forslag til løsning av problemene, er det en relativt enkel sak å lage traktatbestemmelser. Men vi vil selvfølgelig ikke – om dette er et punkt som blir presset sterkt fra de andre – innta en holdning som gjør at vi blir stående isolert.

Videre inneholder det svenske papiret et forslag om at statsministrene skal be Nordisk Råd om å avgi en uttalelse når det gjelder de nordiske samarbeidsplaner. Det var det eneste punkt i det svenske papiret som ble drøftet en del på møtet på Haga. Det ble fra norsk side sagt at vi mener saken allerede foreligger for Nordisk Råd etter at presidiet og statsministrene, da de var sammen i oktober, bestemte at denne saken skal være den viktigste i Rådets sesjon. Det ble da bestemt at den

Møte tirsdag den 28. januar 1969 kl. 9.00

rapport embetsmennene hadde utarbeidet, skulle tilstilles presidiet og Det Økonomiske Utskottet så snart den var ferdig. Det er allerede gjort, og det er sannsynlig at Det Økonomiske Utskottet alt arbeider med det forslag til rekommandasjon som vi går ut fra at det vil forelegge Rådet, og at det derfor vil komme en uttalelse fra Rådet i alle fall. Men dette er ikke av de store spørsmål, og det er ingen grunn til å legge for stor vekt på det.

Jeg tror at dette i det store og hele er hovedinntrykket av det som skjedde på møtet i Stockholm.

Formannen: Eg takkar for orienteringa.

Statsminister Borten: Jeg har ikke stort annet å legge til enn at Regjeringen også så vidt har drøftet de problemer statssekretær Vindsetmo ga uttrykk for foreligger i forbindelse med Erlanders utkast til uttalelse. Vi er i Regjeringen av den samme oppfatning, nemlig at vi ikke finner det tilrådelig å la oss isolere når det gjelder spørsmålet om framdriften, ennskjønt vi mener at en frist til 1. juli kan bli kort når det skal utføres et så stort arbeid, og vi bør heller ikke la oss isolere om de andre presser på for å få embetsmannsutvalget til å lage traktatutkast. Men vi er enig i at embetsmennene naturligvis må prioritere det saklige utredningsarbeid, for det er det som skal danne grunnlag for traktatutkast.

For øvrig vil jeg til det spørsmål statssekretær Vindsetmo berørte til slutt, om statsministrene nå skal be om en bedømmelse av rapporten fra Nordisk Råds side, si at jeg for min del er i tvil om det er nødvendig. Nordisk Råd har tatt et initiativ, og vi var på et fellesmøte med presidiet enige om prosedyren, at Nordisk Råd skulle få rapporten til et bestemt tidspunkt, og at dette skulle være hovedemnet for diskusjon i Nordisk Råd denne gang. På meg virker det derfor litt eiendommelig, og jeg vil gjerne høre en reaksjon fra dem som er med i delegasjonen til Nordisk Råd, på om det er nødvendig at vi på nytt ber Nordisk Råd bedømme rapporten og uttale seg om den.

Til slutt vil jeg rent generelt si at det er svært vanskelig å bedømme sannsynligheten av at dette arbeid nå vil føre til konkrete resultater eller ikke. Det gjenstår ganske store uløste problemer. Men det finnes også ganske mange trekk i bildet som tyder på at det kan lede til et resultat. Det er da naturligvis av interesse for oss i Regjeringen å høre denne forsamlings reaksjon når det gjelder hovedspørsmålet, om man er enig i at vi skal kjøre på og forsøke å bidra til en balansert løsning og ta følgene ved å undertegne en traktat. Det er jo et politisk avveiningsspørsmål.

Utenriksminister Lyng: Forhandlingssituasjonen er nå så pass komplisert at jeg tror det er vanskelig å prøve å gå inn på den i detalj. På den annen side tror jeg det begynner å avtegne seg visse generelle strategiske trekk, og jeg har lyst til å prøve ganske kort å utkrystallisere hvilket inntrykk jeg har av akkurat den fasen man nå er gått inn i.

Jeg vil da begynne med å si rent generelt at når man skal analysere en fremtidig oppgave som denne, må man jo tankemessig sett operere i to logisk adskilte ledd. Det første er at man prøver å gjennomføre en best mulig statistisk tallmessig analyse av dagens økonomiske situasjon og ut fra den prøver å finne frem til fordeler og mangler ved de forslag som foreligger. Dette er jo da bare et utgangsr grunnlag for i tillegg kommer prognosene for de dynamiske tendenser som man tar sikte på å nå ved å gå inn i en større samarbeidsenhet som dette. Så selv om en statistisk analyse på dette tidspunkt ikke synes å vise særlige fordeler for oss, skal man ikke deri legge at vår endelige vurdering av den grunn burde være avvisende eller alt for reservert.

Hvis man skal prøve å danne seg et bilde av det jeg her har kalt en statistisk situasjon, må man først ta for seg forholdet til tollunionen. Det er vel helt på det rene at de forslag som hittil foreligger, innebærer betenkeligheter som ikke er uvesentlige sett fra vår side. For det første skal råvarer og halvfabrikata av visse typer som for oss er meget vesentlige, belegges med økt toll. For det annet skal ferdigvarer fra nokså ømtålelige og vanskeligstilte industrier hos oss beskyttes av lavere toll, – det skal gjennomføres en avtrapping. Jeg må jo si en rent statistisk analyse av oppleggene slik de foreløpig er, nok synes å vise at de ikke innebærer noen som helst fordel for oss, man må vel heller kunne si tvert imot.

Det annet hovedpunkt er selvfølgelig jordbruket. Jeg kunne tenke meg at det i siste instans vil være det vanskeligste. Der tenker man i to alternativer, enten på en nedtrapping av andre lands jordbruk i forhold til Danmarks, eller på subsidieordninger, rett og slett kontante tilskudd fra oss for å lette dansk jordbruk på verdensmarkedet. Uten at jeg skal gå noe i detalj, vil jeg jo si at begge disse løsninger kan åpne meget vanskelige perspektiver for arbeidet i det norske jordbruk.

Så kommer man da til det tredje hovedpunkt. Det sies at vi kan ha interesse av en tilretteleggelse av et effektivisert og utvidet teknologisk samarbeide. Der har man også støtt på ganske store problemer under forhandlingene, men det kan vel hende at det er perspektiver som kan utnyttes.

Alt i alt tror jeg at hvis man på dette tidspunkt foretar en statistisk analyse, jeg understreker stadig dette uttrykket «statisk», vil man kanskje se at svenskene har åpenbar interesse av en tollunion, og danskene har en åpenbar interesse av en jordbruksordning – disse to står nokså sterkt overfor hverandre og forhandler for å oppnå løsninger – mens verken tollunionen eller jordbruket for oss, i hvert fall ut fra en kortsiktig vurdering, synes å ville innebære noen fordeler. Men jeg vil gjenta at det er til syvende og sist ikke rent statiske vurderinger som kan eller bør være avgjørende her. Det må være mer langsiktige vurderinger ut fra de dynamiske virkninger som kan oppnås ved et slikt samarbeide.

Uansett hvordan man måtte vurdere mulighetene for å nå fram til løsninger, må oppgaven fra norsk side i første omgang da bli å arbeide så effektivt vi kan for å nå fram til modeller som frembyr minst mulig betenkeligheter fra norsk side. Det gjelder både tollunionen og jordbruksordningen. Jeg tror det vil være av ganske stor betydning at man på alle hold samarbeider om dette, hva enten man representerer

Regjeringen eller man – innenfor Nordisk Råds organer – representerer Stortinget. Jeg deler statsministerens håp om at resultatet må kunne bli så pass godt at det også for oss innebærer muligheter og gir dynamiske fremtidsperspektiver.

Til slutt vil jeg nevne – uten at jeg egentlig vil invitere til noen debatt om dette nå – at man som følge av denne ordning vil kunne få enkelte mer langsiktige refleksvirkninger. Det kan for det første dreie seg om det fremtidige forholdet til EEC, og for det annet om utenrikspolitikk og sikkerhetspolitikk i videste forstand.

Når det gjelder det første spørsmålet er det klart at en nordisk tollunion med tilhørende avtaler på andre områder vil føre til en stadig fremadskridende nordisk integrasjon, som så i sin tid kan skape visse komplikasjoner hvis deltakerlandene nærmer seg EEC med forskjellige hensikter og forskjellige målsettinger. De mer vidtfavnende utenriksproblemer ellers skal jeg i denne sammenheng ikke gå inn på.

Men når jeg nevner disse mer langsiktige refleksvirkningene, er dette ikke noen innvending mot at vi fortsetter forhandlingene for å nå fram til best mulig nordisk samarbeid. Men jeg tror dette er momenter som man til en viss grad skal holde seg for øye, slik at man i hvert fall tar sikte på å finne fram til de nordiske løsninger som innebærer minst betenkeligheter når det gjelder den fremtidige europeiske utvikling i videst mulig perspektiv.

Johan Møller Warmedal: Representantene Leiro, Samuelsberg og jeg kommer rett fra Stockholm, fra et møte i vårt utvalg hvor denne saken var et av hovedpunktene, ikke fordi det juridiske utvalg i og for seg har noe med det økonomiske perspektiv å gjøre, men fordi alt dette henger sammen med den eksisterende lovgivning. Det ble i utvalget utvekslet meninger om forskjellige tema som jeg gjerne vil gjøre denne komite kjent med.

Vi har et embetsmannsutvalg – det er utmerket, det må vi ha – som kan utrede sakene for oss og legge dem fram. Men det er ikke embetsmenn som må stå fram i Storting, Riksdag eller Folketing og ta ansvaret, det må de gjøre som er folkevalgte. De må gjøre seg opp en mening om hva som er det riktige, hva som er å foretrekke i en situasjon.

Etter de opplysninger jeg har fått – og jeg ber om å bli korrigert hvis dette ikke er riktig – ble det etter at embetsmannsutvalget var ferdig med rapporten, det er forresten en utmerket rapport, fremlagt en dansk særuttalelse. Den var særlig knyttet til kap. IV «Sammanfattning og slutsatser». Der heter det:

«Et samarbejde af lidet vidtgående karakter og uden fremtidsperspektiver er efter dansk oppfattelse ikke tilstrekkelig til å motivere noen ændring af det nuværende samarbejdsgrundlag. Man risikerer herved at skabe flere vanskeligheder end fordele for de nordiske land i deres politik indadtil og udadtil.»

Dette står det i særuttalelsen. Det må bety, og dette spurte jeg nærmere om i Stockholm, at akkurat disse forhold har vært oppe på regjeringsplan; det gjelder ikke minst jordbruksforholdene.

Etter å ha gjennomgått den fullstendige rapporten fra embetsmannsutvalget og sammenholdt den med de få historiske kunnskaper jeg har om skandinavisme

osv., må jeg si at det er i hvert fall tydelig for meg at den romantiske skandinavisme fra 1864 er falt bort. Gud skje lov og takk for at man nå ser naturlig på det. Men at danskene kommer etter med denne særuttalelsen, synes jeg er betenkelig. Dette ble berørt i går.

Vi kan ta for oss andre ting som står i rapporten, f.eks. det såkalte finansieringsinstitutt. Det skal så vidt jeg forstår, bestå av fire elementer. Om jordbruksfondet sier utvalget at midlene blant annet bør anvendes til tiltak som går ut på å redusere produksjonen på urasjonelle bruk, og til støtte for strukturtiltak. Ja vel, men hva er rasjonelt og hva er urasjonelt? Når det gjelder strukturen her i landet, vet vi jo at om en småbruker f.eks. sitter med 40 mål, behøver ikke det å være noe urasjonelt bruk fra norsk synspunkt, fordi han kan ha sin tilleggsnæring i skogbruk eller fiske, noe som er vanlig i Norge. Begrepet tilleggsnæring har vi diskutert mangfoldige ganger i Stortinget. Det er klart at det betyr noe. Vi kan etter mitt skjønn ikke være med på å slå fast at man skal bruke midler til å eliminere det man i rapporten har kalt urasjonelle bruk. Jeg tror det er galt ut fra norske forhold, og jeg har reagert mot dette. Jeg tror vi bør se på våre egne forhold først og fremst, og så får danskene se på sine. Vi kan ikke fra norsk side uten videre gi oss inn på dette før det er definert hva som er «rasjonelt» og hva som er «urasjonelt», det er ikke gjort i rapporten.

Dette var bare noen bemerkninger om det som var oppe til diskusjon i går, det gjaldt ikke spesifikt økonomi, men lovgivning som det er forskjellige oppfatninger om i de nordiske land.

Trygve Bratteli: Det er i grunnen situasjonen mer enn saken som kan drøftes her i dag. Får jeg først si et par ord om det formelle spørsmål som ble reist for litt siden, hvor det står for meg som det muligens foreligger noen uklarhet, men hvor det bør bli klarhet. Jeg har altså hele tiden forutsett at det er regjeringene, eller om en vil statsministrene, som her skulle legge fram den rapporten som Nordisk Råd skal behandle. Jeg gikk også i et møte i Nordisk Råd meget energisk inn for at embetsmannsrapporten som vi kjente til ville komme, når den virkelig forelå, skulle bli tilstillet medlemmene av Nordisk Råds økonomiske utvalg. Men det falt meg ikke et øyeblikk inn at dette så å si skulle være sluttgrunnlaget hvorpå Nordisk Råd skulle behandle den saken. Begrunnelsen var bare at en imøteså at det i tiden fra årsskiftet og frem til 1. mars når Nordisk Råd trer sammen, ville komme en mengde dokumenter, og at det gjaldt å orientere seg på de forskjellige felt etter hvert som de avgjørende papirer kom. Derfor mente jeg det ville være en fordel at Nordisk Råds økonomiske utvalg – som jo skulle møtes – fikk anledning til å sette seg inn i embetsmannsrapporten, før det fikk det som i hvert fall jeg imøteså ville følge: det regjeringene akter å legge fram for rådet.

Når jeg for min del har lagt vekt på dette, er det fordi det har – om jeg får lov til å bruke et par setninger på det – vært oppe en og annen gang i utskottet, og også i presidiet, til hva jeg kan kalle rent prinsipiell diskusjon. Jeg har da – for ikke å referere andre – for min egen del hørt til dem som har ment at man må følge omtrent

samme praksis i Nordisk Råd som den man har i våre parlamenter, nemlig at når man vil ha noe utredet, skal man be regjeringene om det. Jeg synes ikke Nordisk Råd skal bygge opp sine egne ekspertapparater ved siden av regjeringene til å lage utredninger til rådet. Jeg har ment – og mener – at utredningsarbeid av denne art bør drives der hvor man har apparat til det, nemlig i regjeringene, og at det er regjeringene som legger sakene fram for Nordisk Råd.

Det er i det foreliggende tilfelle også etter rapporten selv ganske klart at det var statsministrene som for det formål som ble fastsatt på København-møtet i april i fjor, nedsatte embetsmannsutvalget som skulle legge rapporten fram for statsministrene. Denne har altså Nordisk Råds økonomiske utvalg bedt om å få til orientering, i påvente av det som så regjeringene måtte komme fram til etter et videre arbeid med rapporten. Jeg vil gjerne ha sagt dette nå, for jeg vil nødig det skal være usagt. Dette kommer vel opp allerede på utskottsmøtet i Stockholm i slutten av denne uken. Jeg tror fremdeles at det både i den foreliggende sak – men fremfor alt rent prinsipielt – vil være lite tilfredsstillende om Nordisk Råd skal begynne å behandle utredninger fra regjeringenes spesialutvalg før regjeringene selv har gjort seg opp noen mening om det stoff som er lagt fram i disse utvalgsutredninger.

Når det så gjelder situasjonen og saken i et par grove trekk, vil jeg gjerne understreke et par synspunkter som utenriksministeren var inne på.

Alt en har holdt på med i Norden viser klart at en kan ta for seg tallene i et eller annet driftsår i nordiske land, stokke dem om i forskjellige variasjoner og se hvorledes de tar seg ut innenfor de rammene man opererer med når det gjelder virkningen av forskjellige ordninger. Jeg vil nesten si det enda sterkere enn utenriksministeren at den slags nyoppstilling av gamle regnskaper har meget begrenset interesse.

Det som etter min mening til syvende og sist er avgjørende, er om det er mulig å finne fram til ordninger som en med rimelighet kan gå ut fra vil inneholde åpenbare vekstimpulser i de nordiske landenes økonomi. Jeg er for min del på det punkt så pass optimistisk at jeg tror det ville være riktig å fortsette arbeidet med det siktepunkt at det er mulig å finne fram til ordninger som innebærer så åpenbare vekstimpulser at de er verd å gå inn på for samtlige nordiske land. Det er klart at det er det som til syvende og sist er avgjørende; det er det som en er i ferd med å se seg om etter, etter at EFTA i atskillig grad har uttømt sin kraft når det gjelder å finne nye vekstimpulser i den nåværende situasjon der det ikke skjer noe avgjørende innenfor hele det europeiske området.

Hvor vidt dette arbeid vil føre fram, og hva det vil føre til, er ikke så godt å si. Men blant annet dette at det i overveielser av de økonomiske og andre konsekvenser er et element av sammenbrudd, fortøner seg for meg som så pass alvorlig at jeg tror den norske holdning bør være mer positivt interessert i å prøve, så langt mulighetene foreligger, å finne fram til en ordning.

Statsminister Borten: Til det prosedyremessige som hr. Bratteli berørte, vil jeg si – jeg har protokollen her foran meg – at jeg tror det hele tiden har vært

forutsetningen at selve diskusjonsgrunnlaget for Nordisk Råd når det kommer sammen den 1. mars, ikke skal være noe annet enn rapporten. Man har aldri hatt som arbeidsplan at man på denne korte tid skal rekke å ta standpunkt i fire regjeringer for så å legge et nytt materiale fram for Nordisk Råd. Det er i hvert fall min oppfatning at det ikke var forutsetningen i det presidiet møtet vi var på. Det er derfor jeg vil ha avklart dette.

Statsminister Erlander har i sitt utkast antydnet at man har funnet det «angeläget» å innhente Nordisk Råds bedømmelse av rapporten.

For så vidt kan jeg til en viss grad være enig med hr. Bratteli i at det kan reises innvendinger mot at Nordisk Råd drøfter en rapport direkte fra embetsmennene. Men det har aldri vært arbeidsplanen å rekke å få til noe mer. Det tror ikke jeg de andre har ment heller. Jeg vil gjerne spørre om hr. Bratteli mener at Nordisk Råd ikke bør diskutere denne rapporten på sitt møte så fremt det ikke er mulig å få lagt fram noe mer materiale?

Jeg tror ikke det blir så lett nå, for etter det opplegg svenskene særlig har sattset på, skal de nå gi embetsmennene et nytt mandat til fortsatt utredning av disse ting. Man har ikke satt noen slik frist at dette kan legges fram for å behandles på regjeringsplan før 1. mars.

Jeg vil gjerne høre om hr. Bratteli mener at det er betenkelig å diskutere saken i Nordisk Råd på grunnlag av denne rapporten.

Trygve Bratteli: Siden saken ble tatt opp på Nordisk Råds møte her i Oslo, deretter på det etterfølgende statsministermøte i København, siden det har vært diskutert i Stortinget, i den svenske Riksdag og – så vidt jeg har oppfattet det – også i det danske Folketing, går jeg ut fra som gitt at det vil bli diskusjon om hele denne saken og denne situasjonen i Nordisk Råd.

Jeg holdt på å si at selv om embetsmannsrapporten ikke engang var blitt ferdig, ville det bli diskusjon i Nordisk Råd om denne saken. Det er den siden ved spørsmålet.

Jeg har ikke protokollen, men jeg husker meget godt den diskusjonen som fant sted. Blant annet ble spørsmålet reist hvor vidt en egentlig burde gjøre andre delaktige i embetsmannsrapporten før den fulgte som bilag til framlegget fra de regjeringer som hadde bedt om den. Det punkt er helt klart.

Etter mitt skjønn er det lite hensiktsmessig å forsøke å nå fram til en avklaring av – skal vi si – realiteten i den nordiske samarbeidssituasjon uten at det foreligger noe materiale som regjeringene har ansvaret for.

Statsminister Borten: Men da er konklusjonen at hr. Bratteli og jeg er enige om at vi skal be om at Nordisk Råd tar standpunkt til rapporten som embetsmannsrapport. Det var også vår intensjon.

Trygve Bratteli: Dette er i grunnen en helt ny tankerekke for meg. Jeg hadde ikke tenkt meg at tingene ville melde seg på denne måten, bl.a. etter å ha sett hvor

hyppige møter en la opp til straks embetsmannsrapporten forelå. Først samarbeidsministermøte i Helsinki, så statsministermøte i Stockholm og så nytt statsministermøte i Stockholm i midten av februar, så vidt jeg skjønner.

Jeg har hele tiden gått ut fra at det regjeringen tok sikte på, var å søke å klarlegge situasjonen og hva man ville legge fram for Nordisk Råd som trer sammen 1. mars.

Lars Leiro: Det er berre eitt enkelt spørsmål eg vil reisa, og det er vel mest truleg at det er handelsministeren som har oversikt over det.

Eg har inntrykk av at når det gjeld jordbrukspolitikken, kjem spørsmålet om preferanse for suppleringsimport – med eller utan nedbygging av sjølvforsyninga i dei andre nordiske landa – sterkt i forgrunnen. Etter statssekretær Rainer si utgreiing i går og det som er kome fram elles, har eg inntrykk av at både Sverige og Finland på førehand er ganske sterkt bundne av handelsavtalar osb. og vel i grunnen ikkje har så svært stor margin å gå på der. Eg vil då retta eit direkte spørsmål: Korleis står det til når det gjeld norsk suppleringsimport? Står me relativt fritt og kan tilføra noko der, eller er me òg bundne av handelsavtalar osb.?

Statsråd Willoch: Jeg skal gjerne komme tilbake til det spørsmålet, men jeg vil gjerne få flette det inn i en litt større beskrivelse av jordbruksproblematikken.

Men før jeg går over til den, vil jeg få knytte en liten merknad til det hr. Bratteli var inne på i forbindelse med rapporten og Nordisk Råd. Jeg synes det er naturlig å holde for øye at det vi nå har for oss, er en foreløpig rapport fra embetsmannsutvalget. Det ble allerede på fellesmøtet mellom statsministrene og en del andre ministre og Nordisk Råd økonomiske utvalg i København i april i fjor klarlagt at man ville få en foreløpig rapport 1. januar i år. Det forekommer meg naturlig at Regjeringens endelige standpunkt og vurdering av selve realiteten ikke kan komme før man har den endelige rapport, og tidspunktet for avgivelse av den endelige rapport er jo under diskusjon nå. På dette grunnlag må det vel være på det rene at Nordisk Råd på møtet i Stockholm ikke bør inviteres til å ta noe realitetsstandpunkt til de spørsmål som står åpne i den foreløpige rapport.

Når den endelige rapport kommer, må den også bl.a. forelegges for de interesserte organisasjoner i arbeids- og næringslivet før Regjeringen kan ta endelig standpunkt til selve komplekset.

Når det så gjelder et annet spørsmål som har vært oppe her, og som har direkte forbindelse med rapporten, nemlig den danske særuttalelse, så var hr. Møller Warmedal inne på spørsmålet om i hvilken grad den er uttrykk for den danske regjeringens syn. Jeg tror man kan si det slik at i Norge er det helt utenkelig at embetsmennene kunne ha avgitt en slik uttalelse uten å ha innhentet regjeringens avgjørelse i spørsmålet. Og det er så vidt jeg kan se, også ganske tydelig at det er den danske regjering som har uttrykt seg gjennom embetsmennene på dette punkt. Det kommer bl.a. til uttrykk ved at den danske minister som møtte i den danske samarbeidsministers sted på møtet i Helsingfors, åpenbart hadde en helt klar instruks om at denne særuttalelse ikke skulle trekkes tilbake. Senere er den ganske

riktig, som statssekretær Vindsetmo nevnte, kommet i bakgrunnen, men man bør likevel være oppmerksom på at den meget lett kan hentes fram igjen hvis det gjelder å begrunne et eller annet dansk forhandlingsinitiativ eller en eller annen dansk forhandlingsmanøver.

Med dette vil jeg gjerne gå over til det som er hovedpunktet i det danske forhandlingsopplegg for tiden, nemlig jordbruket. De danske krav faller i to grupper. Det er krav om å få erstatte en del av den produksjon som nå skjer i de andre nordiske land, og det er krav om at vi skal foreta import fra Danmark til høyere pris enn vi ellers ville ha måttet betale, eller at det skal skje en direkte subsidiering av det danske jordbruk gjennom forskjellige tilskuddsordninger – fondsordninger, eksportpremier osv. Det første har allerede vært nevnt i debatten.

Vi er vel nokså på det rene med hvorledes man vil måtte stille seg til kravet om å erstatte norsk produksjon. Men jeg vil gjerne si noen ord om tanken om subsidiering av dansk jordbruk.

Jeg har lyst til å nevne at vi i departementet har sett litt på den økonomiske og sosiale begrunnelse for et slikt krav. Det er på det rene at Danmarks netto nasjonalprodukt pr. innbygger ligger godt over det norske. Jeg kan ikke gi noe nøyaktig tall for forskjellen, fordi internasjonal statistikk på dette område er vanskelig. Det er et meget innfløkt materiale å trenge igjennom. Men jeg tror nok man trygt kan si at det danske netto nasjonalprodukt pr. innbygger er mer enn 10 pst. høyere enn det norske. På den annen side er jordbrukets andel av yrkesbefolkningen antakelig noe lavere enn i Norge. Også her gjelder det vanskelige internasjonale sammenligninger, men etter det rent foreløpige materiale jeg nå har, ser det slik ut. Denne mindre danske jordbruksbefolkning produserer, av grunner som vi meget godt kjenner og forstår, mer enn det produseres i det norske jordbruk. De dekker det som det norske jordbruk dekker, og dessuten noe ekstra, og det er dette ekstra – som vi i det hele tatt ikke har – som danskene vil ha høyere pris for.

Inntektene for Danmarks jordbruksbefolkning ser etter de rent foreløpige analyser ut til å være vesentlig høyere enn inntektene for den norske jordbruksbefolkning. Subsidiene fra staten til jordbruket ser ut til å være lavere i Danmark enn i Norge. Det danske krav er altså et krav om at et land med lavere nasjonalinntekt pr. innbygger skal subsidiere et land med høyere nasjonalinntekt pr. innbygger, og at et land som allerede på forhånd har de største utgifter til støtte av sitt eget jordbruk, skal bære utgifter til støtte også av et annet lands jordbruk, et land som på forhånd betaler mindre til sitt jordbruk. Med andre ord skal man i stedet for økt dansk statsinnsats til jordbruket – en statsinnsats som på forhånd er mindre enn vår – få norsk statsinnsats til støtte for det danske jordbruk.

Jeg vil gjerne ha nevnt dette som bakgrunn for vurderingen av den forhandlingssituasjon man vil komme opp i, og også som bakgrunn for vurderingen av det spørsmål som statssekretær Vindsetmo var inne på, nemlig at man fra dansk side gjerne vil ha godkjent i prinsippet sin tankegang når det gjelder jordbruket, og at man så senere skal diskutere de beløp som det kan være tale om å føre over til

Danmark. Jeg vil slutte meg til det som er sagt om at det er meget vanskelig å akseptere dette prinsippgrunnlag for jordbruksdiskusjonen.

Når det så gjelder det spørsmål som hr. Leiro var inne på, om preferanse for suppleringsimport, vil jeg bare i direkte fortsettelse av det jeg var inne på om en inntektsoverføring, si at en slik preferanse kan tenkes i to hovedformer. Det ene vil være en preferanse som gir Danmark en klar og tydelig økonomisk fordel i og med at det i tilknytning til preferansen også skal avtales høyere priser for denne import. Det vil jo være en ren inntektsoverføring til Danmark i form av høyere priser, som da må belastes enten de norske forbrukere eller den norske statskasse på en eller annen måte. Det annet er en preferanse for suppleringsimport under forutsetning av noenlunde like vilkår med hensyn til priser og kvaliteter. Også dette vil innebære en fordel for Danmark, idet det jo er klart at hvis Norge vil kjøpe fra et annet sted og likevel kjøper fra Danmark, så er det en favorisering av Danmark. Dette vil likevel være mindre byrdefullt og for så vidt lettere å akseptere.

Det er helt klart at det her reiser seg forskjellige handelspolitiske problemer. For oss er ikke problemet i første rekke tosidige handelsavtaler med andre land, skjønt vi også har press og ønsker fra forskjellige land, f.eks. i Øst-Europa, om å avta mer av deres jordbruksvarer. Imidlertid har GATT regler om dette. Det er klart at de som tradisjonelt har forsynt Norge med jordbruksvarer, ikke vil se med noen tilfredshet på at man etablerer et system som favoriserer Danmark fremfor dem. GATT's regler har hindret at Norge tidligere har kunnet gå inn på en slik ordning. Men det man i tilfelle kan støtte seg til og søke tilflukt i, er at man etablerer en tollunion som også utstrekkes til jordbruket i en eller annen form, for GATT's regler hindrer ikke det, hvis det dreier seg om jordbruket som ledd i et større unionsopplegg. Men man må hele tiden ha for øye at en ren preferanseordning uten oppbygging av et markedsfellesskap for denne varegruppe er i strid med GATT's grunnleggende synspunkter og ideer, og at vi selvfølgelig vil kunne bli utsatt for en eksaminasjon fra andre lands side.

Jeg legger til at hvis man skulle gi seg inn på en preferanse for sukker, ville man virkelig komme ut å kjøre, for da ville man jo gå rett inn i utviklingslandenes problemfelt. De ønsker naturligvis å levere sukker. Man legger jo opp en politikk for å stimulere utviklingslandenes økonomi, og man kan ikke da samtidig vedta at man skal kjøpe dansk sukker. Imidlertid ser det ut til at man fra dansk side frafaller tanken om preferanse for sukker, som for så vidt er det mest problematiske handelspolitiske sett.

Gunnar Garbo: Jeg håper inderlig at en ikke vil fortape seg i en rent formalistisk diskusjon om presentasjonsmåten overfor Nordisk Råd. Hovedsaken må nå være at Nordisk Råd får drøftet realiteten i det materiale som er lagt fram, og får gitt til kjenne sine synspunkter, som kan være av verdi for regjeringene under den videre fremdrift.

Mitt inntrykk er at embetsmannsutvalget har utført et imponerende arbeid. Det har nådd fram til en ikke ubetydelig grad av enighet. Det har foretatt en vesentlig avklaring av problematikken, og attpåtil har det klart å presentere dette

vanskelige stoffet på en kortfattet, lettlest og oversiktlig måte. Det synes jeg virkelig det fortjener kompliment for.

For mitt vedkommende tror jeg det er viktig at man holder tempoet under det fortsatte arbeid, og at man driver dette arbeidet videre i den samme takt og med den samme kraft som til nå. Jeg vil for så vidt helt ut slutte meg til Regjeringens standpunkt når den vil unngå å bli isolert i de to spørsmålene som statsministeren berørte.

Når det gjelder selve realiteten i den vurdering som vi hittil er presentert for, er det også mitt inntrykk at ut fra en statisk vurdering kan dette fra et norsk synspunkt se rimelig balansert ut, slik utenriksministeren var inne på. I tillegg til det utenriksministeren nevnte, må vi vel registrere at vi kan ha en viss glede av de finansieringsinstitusjoner som er påtenkt i det regionalpolitiske samarbeidet, og at også opplegget i fiskeripolitikken så vidt jeg skjønner, synes tilfredsstillende fra norsk synspunkt. Vanskeligheten blir først og fremst jordbruket. Jeg vil likevel gjerne si – uten å ville tale det minste til fordel for de danske synspunkter – at den tallmessige størrelse av de danske krav ikke helt og holdent virker hårreisende på meg når jeg ser dem i sammenheng med bæredyktigheten i nordisk økonomi i dag. Og særlig ikke når man regner med at de danske krav selvfølgelig inneholder et prutningsmonn og må være gjenstand for fortsatte forhandlinger.

Ellers merket jeg meg at «Pravda» forleden dag kom med et ganske sterkt – overraskende sterkt – angrep på det nordiske opplegg. Det er selvfølgelig uttrykk for en bevisst linje fra regjeringens side der borte. «Pravda» gikk tydeligvis imot det nordiske samarbeidet ut fra det resonnement at det ville skape en tilnærming til Fellesmarkedet. Det er for så vidt en pussig situasjon, ettersom det her hjemme gjerne har vært de mer ensidige fellesmarkedstilhengere som har gått imot det nordiske samarbeid, og ut fra den motsatte antakelse – at det ville svekke muligheten for en tilknytning til Fellesmarkedet. Man kunne da muligens trekke den konklusjon at opplegget synes rimelig balansert, og at det er et visst innslag av fornuft i det. Men jeg vil gjerne konkludere med å spørre Regjeringen hvordan den vurderer disse tonene fra Moskva. Er det en indikasjon på at de legger hindringer i veien for Finland, eller hvordan ser man på det?

Bernt Ingvaldsen: Jeg festet meg ved en uttalelse av hr. Bratteli om at man her mer må vurdere situasjonen enn saken. Det er mulig at det er riktig.

Når det gjelder situasjonen, er vi utsatt for et press som jeg for min del ikke liker. Og jeg vil nødig at dette senere skal få overskriften «Tatt av vinden», og at vi er de som blir tatt.

Man kan ikke se bort fra at det var danskene som tok initiativet til dette på denne tiden i fjor, helt overraskende og uforberedt for oss. Vi har siden på en måte vært koblet inn i det, og har følt oss mer eller mindre forpliktet til ikke å bli isolert, som statsministeren uttrykte det.

Jeg synes denne situasjon er særdeles betenkelig. Vi sitter her for å ivareta vårt lands interesser, og jeg tror ikke noen kan tvile på at både Danmark og Sverige går inn for å ivareta sine lands interesser.

Ser man på det som foreligger nå, finnes det så vidt jeg skjønner, ikke noen sannsynlighet for at vi vil få noen fordeler på kort sikt, verken når det gjelder jordbruk, industri eller et utvidet teknologisk samarbeid, som jeg har hatt en del med å gjøre. La oss bare tenke oss hvordan det ville stille seg med hensyn til vår distriktspolitikk hvis vi skulle gå inn for å bygge ned vårt jordbruk.

Jeg har visst nevnt en gang før at jeg i fjor hadde nokså meget å gjøre med svenske industrikretser som var interessert i en del norsk industri. Da var forholdet helt åpenbart at de anså Norge som et naturlig hjemmemarked når det gjaldt å bygge ut den svenske industri til storindustri på linje med større europeiske bedrifter. Og da jeg sa at vår struktur var basert på mindre industri, og at vi var interessert i å få industri utover hele landet, sa de: Det får Ni droppa! Det var ikke noe å diskutere. Det lot seg etter deres mening ikke gjøre å kombinere en slik distriktsutbygging som vi har tenkt oss, med svensk industripolitikk, som er knesatt og rotfestet og neppe lett å forandre. Jeg har ingen tro på at vi vil få noen økonomiske fordeler hvis vi ser snevert på det.

Det som kanskje er det viktigste når det gjelder utviklingen fremover, er den utenrikspolitiske side. Jeg festet meg ved at hr. Garbo var forbauset over «Pravda»s uttalelse. Den forbauser ikke meg det ringeste. Det er klart at for «Pravda» må det fortone seg som om Sverige blir bundet vestover gjennom en slik tollpolitikk og en slik allianse. Og når det gjelder oss, kan det ikke unngå å fortone seg som om vi blir trukket østover gjennom Sveriges stilling og store tyngde. Begge disse synsmåtene kan etter min mening være riktige. Men jeg vil også tilføye at jeg tror Sverige er så stort og innflytelsesrikt at det vil få en avgjørende innflytelse på hele Nordens stilling i løpet av forholdsvis kort tid.

Jeg kan heller ikke se dette annerledes enn at det vil komme til å skape vanskeligheter for vårt forhold til og vår inntreden i EEC. Sverige er i dag ikke godtatt som ansøker på linje med andre i EEC. Det må man også se i øynene – det må man ikke se bort fra. – Jeg kan heller ikke se det annerledes enn at svenskene har interesse av å trekke oss bort. Jeg vet ikke hvordan det stiller seg for Finland. Jeg kan godt tenke meg at det vil skape problemer for Finland fremover hvis de for skarpt og tydelig søker over til Norden.

Jeg kan i det hele tatt ikke se at det er noen fordel ved dette, og det er etter min mening meget betenkelig at vi nå bare diskuterer snevre og jordbundne økonomiske hensyn, når de utenrikspolitiske hensyn til syvende og sist kanskje vil være avgjørende.

Endelig et par ord om atomkraft og atomsamarbeid. Jeg har også vært en del borti det. Der har svenskene fridd til oss for at vi skal være salderingsmarked for deres atomindustri. Men de har hittil ikke villet ha oss med. Vi har dessuten muligheter for olje og gass, noe som vil komme til å stille norsk atomkraftvurdering i et noe annet lys.

Når det så gjelder det utvidede teknologiske samarbeid, så har jeg også hatt en del å gjøre med det. Det er helt opplagt at på en del områder hvor vi må ha kontakt med andre, er vi kommet lenger fordi vi kan få etablert samarbeid med amerikanske bedrifter som ligger meget langt fremme. Så der ligger vi faktisk foran svenskene. Og at svenskene kan og vil tilføre oss noe på dette område, er jeg temmelig sikker på ikke er tilfelle. Jeg vil derfor bestemt fraråde at man lar seg drive lenger inn i dette når man i grunnen ikke ser at det er noen reelle muligheter for at det kan bli til fordel for vårt land.

Skal man gå inn i en så alvorlig ting som dette, må det kunne påvises konkret hvor vi har fordelene enten i dag eller senere.

Formannen: Eg er einig med hr. Ingvaldsen i at eit nordisk samarbeid har eit utanrikspolitisk perspektiv, og det er klårt at også Danmark er klår over det. Danskane har då også til overmål understreka i merknadene sine at eit nordisk samarbeid ikkje må kome i vegen for tilslutnad til EEC eller samarbeidet vestover.

Som situasjonen er, er eg einig med statsministeren i at vi skal stille oss positivt no. Arbeidet bør gå vidare. Kan ein halde timeplanen med nye utgreiingar til 1. juli – vel, så er det greit. No er jo det eit svært ulageleg tidspunkt for oss, for vi får jo ikkje tid til å arbeide med dette etter 1. juli fram til hausten på grunn av valet. Det er nokså sikkert. Men dersom det blir oppfatta slik at vi vil sabotere det heile ved ikkje å gå med på 1. juli, bør vi gi oss på det.

Likevel vil eg nok ha tatt ein reservasjon når det gjeld det vidare arbeidet. Eg meiner det er visse ting vi alt på dette tidspunktet bør gjere tindrande klårt. Det gjeld mellom anna jordbruket. No er det sjølvsagt eit lyspunkt at den danske protokolltilførselen ikkje skal oppfattast som ultimatum. Men det står no likevel i merknadene frå dei danske embetsmenna at målsetjinga i jordbruket må vere ein fri marknad i Norden og naturleg arbeidsdeling. Det kan vi ikkje godta. Å godta det utan reservasjon, utan å få med som målsetjing at ein skal ta omsyn til dei strukturelle og geografiske forhold, går ikkje. Dersom vi gjer det, avskriv vi einkvar sjanse til å få særreglar i EEC. Kunne vi få akseptert ei slik målsetjing at ein også skulle ta omsyn til dei strukturelle og geografiske forholda og bosetjingsforholda, meiner eg det ville vere ein fordel. Då ville jordbruksavtalen også vere ein fordel for oss dersom vi seinare skulle drøfte spørsmålet i større europeisk samanheng. Vil ikkje danskane gi seg på dette, meiner eg at vi rett og slett skal seie at det ikkje er meir å diskutere. Men for meg står det slik at danskane kjem til å gi seg. Eg trur danskane er villige til det. Dersom dei i det heile tatt ønskjer ein tollunion på dette tidspunkt, trur eg dei gir seg på det. Vi har hatt den same sjauen med danskane på eit mindre alvorleg tidspunkt, på Island. Då trakk dei seg og gjekk med på at det skulle takast geografiske og strukturelle omsyn.

For jordbruket er spørsmålet om ei nedtrapping av produksjonen det viktigaste på lengre sikt. Jordbruksfondet vil sjølvsagt ha noko å seie for jordbruket. Men ein god del av jordbruksspørsmåla vedkjem ikkje i første rekkje jordbruket, men statskassa og forbrukarane, og sjølvsagt også jordbruksfondet. Om

suppleringsimporten skal takast frå Danmark eller om han skal takast frå andre plassar, og kor stor denne importen skal vere, er ikkje først og fremst ei jordbrukssak. Det vedkjem statskassa og forbrukarane. Men eg synest vi får diskutere spørsmålet likevel. Vi skal ikkje avvise det. Vi kan diskutere det, og dersom vi finn at vi av omsyn til tollunionen kan ofre ein del her, bør vi gjere det. Dette spørsmålet meiner eg vi får halde ope. Men målsetjinga for jordbruket må vere fastlagd.

Lat meg forresten spørje statsministeren eller Vindsetmo: Kor mykje reknast det med at suppleringsimporten frå Danmark vil koste oss? Kan det seiast noko om det, eller er det diffust kva vi skal importere?

Statsminister Borten: Det kommer an på hvor mange tonn hvete vi vil kjøpe fra Danmark. Man kan regne ut differansen mellom verdensmarkedets pris og dansk pris.

Formannen: Det blir vel nokre 100 millionar?

Statsminister Borten: Da må vi kjøpe veldig mye.

Formannen: Dersom sukkeret kjem med, blir det svært mykje.

Statsminister Borten: Det kan ikke bli snakk om mange hundre millioner på hveteimporten.

Karl J. Brommeland: Jeg synes det er for tidlig å dra så drastiske konklusjoner som hr. Ingvaldsen gjorde her nå. Jeg for min del er tilbøyelig til å mene at man bør følge det opplegg som regjeringen er kommet med, og – som utenriksministeren ga uttrykk for – at vår oppgave må være å nå fram til forslag og modeller som gir minst mulige betenkeligheter. Jeg synes ikke det går an å gå noe lenger enn det i dag. Hr. Bratteli understreket det samme ved å si at den norske holdning må være å vise positiv interesse. Jeg tror det må være den riktige reaksjon på denne foreløpige rapport, og at vi da med interesse følger arbeidet videre både i Nordisk Råd og i de forskjellige land.

Det fremtidige forhold til EEC har vært nevnt. Det synes meg å være så uklart som det aldri har vært før. Det har vært nevnt at det vil avgjøres i løpet av dette året hvilken vei samarbeidet innenfor EEC vil gå, og det kan godt være at det rett og slett stopper opp. Men jeg har forstått det slik at det arbeid som nå pågår i nordisk regi, tar sikte både på et eventuelt fremtidig samarbeid med – integrasjon i – EEC, og på den eventualitet at utviklingen skulle gå en annen vei. Jeg legger merke til at det i resyméet av embetsmannsrapporten i «UD-informasjon» står slik:

«Også i EFTA-sammenheng anses det at et nærmere nordisk samarbeid kunne bli en positiv faktor ved at de nordiske land lettere skulle kunne tilføre EFTA impulser til et utvidet samarbeid.»

Hr. Bratteli var inne på at EFTA har uttømt sine krefter. Og her kan man altså ved det påtenkte samarbeid i Norden få nye impulser. Så vidt jeg har forstått, er det slik at det for så vidt er en økende interesse – i all fall i Storbritannia – nettopp for en utvidelse av EFTA på mer atlantisk basis. Derfor mener jeg at vi må være varsomme med å ta for hurtig standpunkt her. Vi må følge utviklingen og arbeidet videre med positiv interesse. Det er min oppfatning av situasjonen på det nåværende tidspunkt.

Bernt Ingvaldsen: Siste taler uttalte også at EFTA har uttømt sine krefter, eller noe i likhet med det hr. Bratteli sa. Det må jeg si at jeg står absolutt uforstående overfor. Med de tollnedsettinger som nå er foretatt, har man åpnet muligheter for økende samhandel. Men det må være soleklart at det tar tid. Man må innstille seg på nye markeder, man må øke produksjonskapasiteten. Det er derfor man har disse overgangsordningene i opptil 10 år med de store markedsdannelser i EEC. Jeg kan forsikre om at det i dag pågår meget på grunn av de endringer som er foretatt i forbindelse med EFTA. Det foretas kolossalt meget når det gjelder bedriftsoppkjøp og forandringer – altså kapitalinnflytelse – her i landet. Hvis man ikke vet det, har man ikke noen forutsetning for å uttale seg om disse forhold.

Thorstein Treholt: Vi har en stor kraftfôrimport, og vi importerer alt matkornet og sukkeret. Utover det har vi ikke noen særlig import av jordbruksprodukter. Import og eksport går omtrent opp i opp. Dersom en omplasserte matkornimporten til å komme fra Danmark, måtte det bli til høyere pris og for brødkornets vedkommende av en dårligere kvalitet enn det vi importerer nå. Hvis kraftfôrimporten ble redusert, ville det med en gang resultere i et stort udekket behov for husdyrprodukter. Og da kan det bli tale om en suppleringsimport større enn nå. Men da reiser det seg et spørsmål: Danmark har en meget betydelig korn- og kraftfôrimport, en korn- og kraftfôrimport som langt overstiger den norske; er det forutsetningen at Danmark fortsatt skal ha fordelene av å importere atskillig billigere korn og kraftfôr enn det de selv produserer, og samtidig ha fordelene ved økt eksport til de andre nordiske land?

Svenn Stray: For å si et par ord om den situasjon som nå er oppstått i forbindelse med det danske jordbruksforlangende: Er ikke forholdet det at Danmark regner med at gjennomføring av tollunionen vil være en viss påkjenning for Danmark, særlig da for industrivarenes og industriens vedkommende, mens den vil være en fordel for Sverige, og at danskene da bare er villige til å godta en slik tollunion hvis de får betydelige kompensasjoner for sitt jordbruk? Jeg skulle tro at det må være det som er bakgrunnen for den danske holdning og for at danskene er så stride når det gjelder dette.

Jeg vil da bare i all beskjedenhets stille spørsmålet: Er i grunnen ikke vi i praktisk talt samme stilling når det gjelder industrien? Vil ikke en tollunion også for oss industrimessig sett vanskeliggjøre vår posisjon og ikke forbedre den, og føre til

at vår konkurranseevne i forhold til Sverige blir forringet i forhold til hva den er nå? Og det spørsmål som det da må være naturlig å stille seg fra norsk side er: Hva er det så vi forlanger som kompensasjon? Hva er vårt krav, på linje med Danmarks krav på jordbruksområdet? Jeg må si at hvis forholdet skal bli slik for Norges vedkommende at vi ikke bare skal akseptere en tollunion – som i hvert fall i første omgang, og etter min mening også for en relativ lang tid fremover, vil føre til at vi blir dårligere stilt konkurransemessig sett – for den nordiske enhets skyld, men dessuten være med og betale en del av den kompensasjon danskene føler seg berettiget til som støtte til sitt jordbruk ved at de går med på en slik union, da synes jeg at situasjonen fra norsk side er fullstendig uakseptabel. Man skal selvfølgelig strekke seg langt for å nå et naturlig samarbeid mellom nærstående land i Norden, men man kan ikke strekke seg så langt at man i vesentlig grad svekker sitt eget lands økonomiske syn. Det synes jeg ikke er forsvarlig overfor det norske folk.

Vel, så kan man naturligvis si som hr. Bratteli formulerte det, at man ikke er interessert i nyoppstilling av gamle regnskaper. Det kan selvfølgelig være noe i det. Det er de dynamiske vekstmuligheter som må være avgjørende, det kan jeg være enig i. Men har vi fra norsk side overhodet foretatt noen vurderinger av hva dette vil bety vekstmessig og konkurransemessig for Norge? Og burde vi ikke få det gjort? Jeg tenker ikke på en utredning på nordisk basis, men burde vi ikke få en utredning av presumptivt kyndige folk som kunne fortelle oss hvor de muligheter ligger som vi næringsmessig vil ha ved at man gjennomfører tollunionen, altså på litt lengre sikt? Og om forholdet skulle være at perspektivene er lysere enn man kan se i øyeblikket, skulle ingen være mer fornøyd med det enn jeg. Men det eneste jeg altså hittil har oppdaget når det gjelder disse såkalte langsiktig gunstige virkninger, er at det er bare løse påstander, det finnes ikke noen begrunnelse for dem i det hele tatt. Jeg synes en slik utredning burde være av stor interesse, ikke minst når det gjelder å vurdere hvor langt vi skal strekke oss i å betale det som forlanges av Danmark og Sverige på det ene og det andre område.

Jeg vil gjerne dessuten si et par ord om prosedyrespørsmålet. Det kan vel kanskje sies at det riktige ville være at det som skulle drøftes av Nordisk Råd, var en eller annen uttalelse fra de nordiske regjeringer, og ikke bare fra et nedsatt utvalg. Men forholdet er vel det at skulle regjeringene i den nåværende situasjon gi en meddelelse til Nordisk Råd, måtte den vel nærmest gå ut på at man arbeidet videre med saken og ikke var kommet til noe sluttresultat. Og det er vel i og for seg ikke noe i veien for at det kan gjøres, skulle jeg tro. Men det er ikke godt å si om det er tjenlig at man får en slik uttalelse i skriftlig form oversendt som dokument. Jeg vet ikke. Jeg vil i hvert fall tro at det ikke ville være riktig at man fulgte statsminister Erlanders tanke og bad Nordisk Råd om direkte å uttale seg om den foreliggende midlertidige rapport. Jeg antar at Nordisk Råd kommer til å drøfte den og komme inn på mange sider av den, og også kommer til å vurdere mange sider av det som står der, men å be mer formelt om en vurdering av rapporten i denne form, tror jeg ikke ville være regningsvarende. Det vil jeg advare mot.

Statsminister Borten: Går det an å få rede på hva Det økonomiske utvalg akter å gjøre med rapporten?

Formannen: Møtet er ikkje begynt enno, så det veit ein ikkje enno.

Statsminister Borten: Men hva er intensjonen der?

Svenn Stray: Først skal man orientere om den, og så skal man drøfte den, men intensjonen ut over det tror jeg ikke det er kommet noe frem om ennå.

Statsråd Willoch: Det er kommet til uttrykk noe forskjellige vurderinger av et spørsmål som kan bli svært viktig for forhandlingssituasjonen fremover og som dermed kan få innvirkning på alle de problemer vi behandler, nemlig jordbruksspørsmålet. Det er blitt uttrykt av enkelte at vi må være villige til å betale noe på jordbruksområdet. Jeg vil bare kort si som min oppfatning at jeg tror det ville bety en vanskeliggjøring av vår forhandlingssituasjon om denne oppfatning ble stående, som den norske oppfatning. Jeg har tidligere redegjort for den vurdering jeg mener det er naturlig å legge til grunn, og som etter mitt oppriktige skjønn taler for at det eneste som virkelig kan begrunnes økonomisk og sosialt i Norden, måtte være danske subsidier og svenske subsidier til norsk jordbruk, og ikke den omvendte løsning som nå foreslås, at et land med lavere nasjonalinntekt skal være med på å finansiere det tross alt mest lønnsomme jordbruk i Norden. Og dette går tilbake på alle aktuelle ordninger, bortsett fra tanken om en preferanse til ikke avtalte priser, hvor man selv står fritt og kan kjøpe i Danmark om man finner at prisene er tilfredsstillende. Å gi danskene fortrinnsrett til verdensmarkedets priser er selvfølgelig en rimelig måte å hjelpe på. Men å akseptere det danske synspunkt når det gjelder jordbrukspolitikken, med inntektsoverføring fra Finland, Norge og Sverige til Danmark, synes jeg ville være et uheldig utgangspunkt.

Man kan derimot godt forstå det danske synspunkt når de forlanger subsidier fra Sverige. For Sverige gjelder ikke noen av de momenter som jeg har påvist for det norske jordbruk. Sverige har langt høyere nasjonalinntekt pr. innbygger og langt mindre jordbruksproblemer, så det er klart at der er situasjonen helt annerledes. Men for Norge å gå med på dette og akseptere prinsippene i den danske tankegang, synes jeg vil være å vanskeliggjøre forhandlingssituasjonen.

Når det så gjelder ønsket om en analyse av hvor vekstmulighetene ligger, vil jeg bare kort si at det er vanskelig å vurdere på grunnlag av den foreløpige rapport og på dette tidspunkt. Situasjonen er jo den, som alle kjenner til, at man ikke har nye vekstimpulser å hente i form av ny frigjøring av handel med industrivarer, idet den er fri allerede. Men man kan ha nye vekstimpulser å hente for Norge der man får økt tollpreferanse for norske varer på det danske, svenske og finske marked. Men etter det som foreligger i den foreløpige rapport, vil danskene ikke akseptere noen preferanse på de områder som er av interesse for oss. Den viktigste nordiske

vekstimpuls ville vel ligge i fri etableringsrett i hele Norden. Jeg vil gjerne ha uttrykkelig nevnt at jeg går ut fra at man likevel er enig om at man fra norsk side ikke aksepterer dette på det nåværende stadium, på grunn av de konsekvenser dette vil kunne få for oppkjøp av norske bedrifter og utnyttelse av norske naturressurser. Dette er også et viktig punkt i forhandlings situasjonen, som vil komme frem igjen i høyere grad dersom jordbruks spørsmålene blir avklart.

Johan Møller Warmedal: Det er ikke alltid jeg er enig med vår handelsminister, men hans betraktninger omkring subsidiering av dansk jordbruk fra svensk, finsk og norsk side må jeg si meg helt enig i. Det høres paradoksalt ut at vi i Norge skal være med og subsidiere dansk jordbruk på den måten som er antydnet.

Nå er det slik at når man leser rapporten og når man ser på helheten, må man jo innrømme at de nordiske land har en mengde felles trekk. Men sannelig er det også forskjelligheter innen de nordiske land. Når man ser på de geografiske forhold og de næringsmessige muligheter som foreligger f.eks. i Danmark i forhold til i Norge, er det store forskjelligheter. Og jeg har nå sett det slik at vår oppgave er å varetta Norges interesser mer enn Nordens. Jeg tror handelsministerens betraktninger her er helt riktige når det gjelder akkurat det punkt.

Jeg har festet meg spesielt ved noe som jeg synes er litt avskrekkende og meget egoistisk, og det er at man fra dansk side sier at Danmark bare kan delta i eventuelle fortsatte forhandlinger dersom de andre land i rimelig utstrekning tar hensyn til danske synspunkter hva angår institusjoner, tollunion, jordbruk, kapitalbevegelse og finansielle spørsmål. At man setter dette opp som en betingelse for å ville delta i ytterligere forhandlinger, synes jeg for min del ikke vi kan akseptere fra norsk side. Det er umulig. Det må være en felles vilje til å finne fram til en løsning som passer alle de nordiske land, ikke bare Danmark. Dette synes jeg er noe som kaller på vår vaktomhet. Og for å komme tilbake til det jeg sa tidligere: Skal danskene bestemme hva som er rasjonelt eller urasjonelt i Norge når det gjelder finansieringsinstitutt osv., eller skal vi selv gjøre det? Vi må selv få lov å bestemme hva som er rasjonelt for oss – og som fra dansk synspunkt selvfølgelig kan se urasjonelt ut – og holde oss til det vi finner er rasjonelt og riktig ut fra norske forhold.

Dette er en foreløpig rapport fra utvalget, hvis jeg har forstått det riktig, men ingen må tro at dette ikke blir en hovedsak på det møtet som begynner 1. mars i Stockholm, uansett. Det er helt på det rene, og det må vi være forberedt på. Og jeg vil altså ut fra mitt synspunkt på det sterkeste advare mot at man slår inn på en linje i debatten og ellers som skulle indikere at vi i Norge er villige til å bøye oss for omtrent hva som helst ut fra de danske forhold. Det er jeg ikke enig i.

Trygve Bratteli: Får jeg først si at det for så vidt var ganske interessant å høre hr. Ingvaldsen, fordi han jo i virkeligheten ga uttrykk for en klart avvisende holdning til det nordiske samarbeid. Og det er ett standpunkt.

Bernt Ingvaldsen: Ikke til nordisk samarbeid.

Trygve Bratteli: Vel, jeg går ut fra at hadde Regjeringen hatt en lignende oppfatning, hadde den ikke kunnet reise til København i fjor, eller i hvert fall ikke kunnet være med på det som ble protokollert fra statsministermøtet i København. Det må – hvis det skal ha noen mening – hvile på andre forutsetninger enn det syn som der kom til uttrykk.

Det er ikke nødvendig i et møte som dette å underholde hverandre med slike uttalelser som at vår oppgave er å vareta norske interesser. Det er helt klart. Når jeg for min del tror at et sterkt utvidet nordisk samarbeid er en fordel, er det fordi jeg tror det er en fordel for norske interesser. Det er ikke slik at man her til slutt skal velge mellom enten å bygge på norske interesser eller å kaste dem overbord for å gå inn for noe annet.

At vi normalt i forhandlinger de nordiske land imellom vil ha divergerende interesser fra Danmark når det gjelder jordbruksspørsmål, er ganske opplagt. Det har vi visst hele tiden, og det er av de ting det forhandles om.

Allikevel har jeg lyst til å føye til – når det akkurat i denne sammenheng i dette møte har vært snakket nesten med litt sentimentalitet om det norske jordbruks struktur – at situasjonen er den, så vidt jeg vet, at alle politiske partier i Norge unntatt SF og kommunistpartiet jo går inn for en ikke ubetydelig endring i det norske jordbruks struktur. Jeg vil bare ha den siden også med i bildet, selv om det ikke er noe svar på den øyeblikkelige konflikt i forholdet mellom Danmark og de andre nordiske land hva angår det som nå her behandles.

Når jeg sa at EFTA har uttømt sine krefter, tenkte jeg på den kraft som utløses i og med at det for bestemte vareområder åpnes tollfrie markeder. At det innebærer en varig fordel, er en sak for seg. Men når man ser på den økonomiske utvikling i de nordiske land både i perioden før og etter at EFTA ble dannet, er den umiddelbare vekstimpuls etter mitt skjønn ganske åpenbar, det hadde ikke skjedd en slik utvikling ellers. Når man så snakker om at man ikke kan svare med annet enn løse påstander på spørsmål som hvor vidt en ordening kan inneholde en vekstimpuls, bør vi etter mitt skjønn i all beskjedenhet erindre et par ting; for det første at vi stort sett baserte oss på en total feilvurdering her i landet og i en rekke andre land når det gjaldt den opprinnelige vurdering av tendensen i retning av et europeisk marked, og som førte til at vi stilte oss på avstand fra det. Og det skyldtes etter mitt skjønn nettopp at man så for mye på omstilling av gamle regnskaper, og ikke på den vekstimpuls som kunne ligge i det. Mange av betenkelighetene når det gjaldt EFTA, lå i akkurat samme gate. Som regel har man feilvurdering. Når det gjelder utvidelse av økonomiske ordninger landene imellom har man som regel feilvurdert nettopp vekstimpulsen.

Får jeg så bare si at denne protokollen fra presidiet ikke er fra det felles møte med det økonomiske utvalg, men fra presidiet og statsministrene, og her står – så vidt jeg skjønner – det jeg har sagt, nemlig:

«Senast den 15. januari 1969 skall denna rapport» – altså fra
embetsmannsutvalget – «överlämnas till Nordiska Rådets presidium och till

rådets økonomiska utskott för kännedom» – det må vel oversatt være «til orientering».

Så står det i avsnittet på neste side:

«Den 1. mars 1969 sammanträder Nordiska Rådet til sin sjuttonde session i Stockholm, vid vilken frågan om ett vidare ekonomiskt samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige upptages på grundval av material som tillhandahållas rådet av de fyra ländernas regeringar.»

Tankegangen her er hele tiden den at rapporten leveres regjeringene. Den leveres til det «økonomiska utskottet» til orientering, og deretter tenkte en så at en skulle behandle saken på rådsmøtet på grunnlag av materiale som er lagt fram av regjeringene. Hvis situasjonen er den at regjeringene på det tidspunkt ikke har noe ut over embetsmannsutvalgets rapport å legge fram, så er det situasjonen. Men det er ikke det som i og for seg står her.

Utenriksminister Lyng: Bare en ganske kort bemerkning når det gjelder behandlingsmåten:

Jeg går ut fra at det ikke kan være hr. Brattelis mening at regjeringene innen 1. mars skal legge fram et fullt ferdig realitetsforslag om tollunion og jordbruksordning osv. Hensikten må vel være at det realitetsmateriale som er kommet, kan diskuteres. Og det regjeringene må komme med, er vel en tempoplan for det videre arbeid, på hvilke sektorer det skal drives. Å gå ut over det, vil jo være ganske ugjørlig på de ukene.

Johan Møller Warmedal: Jeg brukte uttrykket av vi sitter her for å vareta norske interesser, og hr. Bratteli tok fatt i det. Selvfølgelig går vi alle inn for å vareta norske interesser, det var ikke min mening å antyde noe som helst annet. Men jeg brukte uttrykket i relasjon til det som står i papirene fra danskene, og også litt på bakgrunn av det hr. Brommeland sa i sitt innlegg. Jeg vil gjerne understreke det. Det var ikke uttrykk for noen diskriminering av noen som sitter i denne forsamling fra min side når det gjelder varetagelsen av norske interesser. Det vil jeg gjerne ha sagt så både hr. Bratteli og andre kan være klar over det.

Statssekretær Vindsetmo: Jeg skal bare komme inn på et par ting når det gjelder selve rapporten. Vi har som grunnlag for vårt arbeid hatt statsministrenes mandat, som inneholdt en tollunion, et jordbrukssamarbeid, et fiskerisamarbeid, et kapitalsamarbeid osv. Innenfor dette mandat har vi da prøvd så langt det har vært mulig, både å søke å begrense ulempene for oss og å finne fram til noe som kunne veie opp balansen i og med at forutsetningen er at det skal være en rimelig balanse for hvert enkelt land.

Det som fikk meg til å ta ordet, var jordbruksspørsmålet. Det er nevnt i statsministrenes mandat både en preferanseordning og industribeskyttelse, og også spørsmålet om et visst langsiktig jordbrukssamarbeid. Når det gjelder preferanse, har vi da som det vil fremgå av rapporten, sagt at i den grad vi har suppleringsimport, er det ikke noe problem å ta den fra Danmark. Vi har jo et lettere

teknisk system enn Sverige, i og med at vi har en veldig sentralisert import. Der vi virkelig har stilt i utsikt noen preferanse, er på matkornsiden, i tilfelle Danmark er innstilt på å legge om sin produksjon til kvaliteter som passer oss. Her har vi bare det siste året importert bort imot hundre tusen tonn fra Skåne, så det skulle tyde på at Danmark også skulle være i stand til å levere slike varer til oss. Og her har vi en import på flere hundre tusen tonn pr. år. Men det er klart at det ikke er aktuelt å importere alt fra Danmark.

Når det gjelder preferanseordninger, så ble vi aldri spurt i detalj om hva vi kunne være villige til å drøfte der, så det har vi ikke spilt noe ut om.

Vi har vært inne på gradvis å redusere industribeskyttelsen hvis vi ellers blir enige; dessuten har vi vært inne på å delta i et strukturfond for jordbruket, med tanke på å være med på noe som kunne gi bidrag til nedleggelse av urasjonelle bruk. Vi vet jo at slike bruk vil bli nedlagt uansett om vi har et nordisk strukturfond eller ikke. Det ville vel være til norsk balansefordel om vi til slike strukturendringer i jordbruket kunne få litt midler fra et slikt nordiske fond. Det er jo ikke for å skape vanskeligheter at vi er med på å drøfte dette.

Når det gjelder balansefaktorene ellers, vil jeg bare si at vi innenfor statsministrenes mandat for vårt arbeid har prøvd å begrense ulempene ved tollunionen. Det samme gjelder ulempene for jordbruket.

Det er ikke mulig for noen å si hvor ubalansert tollunionen vil bli for Norge, heller ikke på hvilken måte man enes eller ikke enes om de gjenstående problemer i jordbruket. Her vil nok ikke Danmark vente seg overdrevne fordeler fra vår side.

Ut over de ting som er antydnet, har vi på plussiden arbeidet for å få til en fiskeriordning som skulle være til norsk fordel, og gjennom det generelle fond – som vi kalte det – har vi forsøkt å bringe inn momenter som skulle gi oss særfordeler og være med på å oppveie de ulemper vi måtte få på andre områder. Men hva vi kan få til der, er selvfølgelig avhengig av hvordan balansen blir for oss i jordbruket og i tollunionen, og hvordan vi ellers kommer igjennom dette.

Det samme gjelder atomsamarbeidet. Når vi har gått så sterkt inn for det, var det fordi vi regnet med at det er et spørsmål som vil bli aktuelt likevel. Vi ville ikke få en så fordelaktig avtale om et slikt samarbeid hvis den skulle måtte slutes isolert, som vi vil kunne få i en slik nordisk pakkelsesning.

Leif Granli: Når det gjelder suppleringsimporten fra Danmark, forstår jeg det slik at Lisboa-protokollen gjelder fremdeles, og det vil si at Danmark har preferanse for en rekke jordbruksvarer.

Det som det her er tale om, er om vi skal omlegge vår import av korn og sukker og ta disse varer fra Danmark istedenfor fra de land som vi før har fått slike varer fra. Det gjelder som hr. Treholt sa, hardkveite, matkorn.

Jordbrukspolitikken i Norge er ikke bare jordbrukspolitik, den er i høy grad bosetningspolitikk. Hvis det skal skje en strukturendring her, vil den berøre kraftfôrimporten.

Hvis vi skal ha en strukturomlegging til fordel for stordrift, kan vi gjøre det selv, og da må vi ta sikte på å følge nordisk jordbrukspolitik under ellers like vilkår, men jordbrukspolitik i sin alminnelighet her hjemme, er også bosetningspolitikk.

Derfor synes jeg det må være nokså naturlig at strukturen i norsk jordbruk må komme sterkt inn i debatten. Vår jordbrukspolitik tar sikte på norske forhold, og her er bosetningspolitikken noe av det viktigste.

Statssekretær Vindsetmo: Til det siste vil jeg si at er det noe vi har sagt til vi er blitt nær sagt «blå i ansiktet», så er det at bosettingen i store territorier i de nordlige landsdeler er avhengig av at det opprettholdes et jordbruk. Det er også en av grunnene til at vi har gått så sterkt inn for støtte til regionalformål.

Når det gjelder sukker, har danskene – så vidt jeg kan skjønne – helt gitt opp tanken om å få noen preferanse på det norske marked. Vi har ansett det som uklokt å oppmuntre danskene til å gå inn for en produksjon de har små forutsetninger for å drive, og det ville være dårlig u-landspolitikk fra vår side. Hvis man i Norge vil diskreditere det nordiske samarbeid, skal man bare kreve av den norske forbruker at han skal betale vesentlig høyere sukkerpriser enn i dag.

Magnus Andersen: Jeg vil bare stille et spørsmål siden man av den diskusjon som har foregått, kan sitte igjen med det inntrykk at det ikke er noen vanskeligheter når det gjelder fiskerispørsmål. Jeg vil gjerne spørre om det ikke er slik å forstå at danskene meget vanskelig vil kunne gå med på det forslag som foreligger fra norsk side når det gjelder fiskeripolitikken, og at man kan få like store problemer med danskene på dette område som når det gjelder jordbrukspolitikken.

Statssekretær Vindsetmo: Til det vil jeg si at jeg tror danskene har akseptert at det er like umulig for oss å komme hjem uten en ordning for fiskeri, som det er umulig for danskene å komme hjem uten en ordning for jordbruket, og de to områdene henger nøye sammen. Jeg tror vi har fått så pass mye prinsipiell tilslutning til det norske fiskeriforslaget – debatten har vært ført på grunnlag av det norske utgangspunktet – at blir det enighet for de andre områders vedkommende, er det håp om å få til en ordning som danskene kan gå med på. Men at de ikke er noe glad i forslaget, kan man trygt si.

Formannen: Det har ikkje meldt seg fleire talarar. Alle problem er ikkje løyste, men drøftinga her kan tene til orientering for dei som skal arbeide vidare med saka.

Takk for frammøtet.

Møtet hevet kl. 11.10.